

ASIGURAREA INDEPENDENȚEI JUDECĂTORILOR PRIN MODUL ÎN CARE SUNT INVESTIȚI

VASILE-SORIN CURPĂN

CONSTANTIN-FLORENTIN GRĂDINARU

COSMIN-ȘTEFAN BURLEANU

Constituția României adoptată prin referendum la data de 08.12.1991, modificată prin referendum național în anul 2003, prevede în dispozițiile art. 125 (1) următoarele: “Judecătorii numiți de Președintele României sunt inamovibili, în condițiile legii.”

Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor nr. 303/2004 prevede în art. 2 alin 1: “Judecătorii numiți de Președintele României sunt inamovibili, în condițiile prezentei legi.”

Din analiza textelor constituționale și legale rezultă că în concepția Legiuitorului Constituant și a Legiuitorului ordinar, investirea în funcție a judecătorilor se concretizează prin numirea în funcție.

Art. 34 alin. 1 din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor prevede că: “înainte de a începe să-și exercite funcția judecătorească... depun următorul jurământ: “Jur să respect Constituția și legile țării, să apăr drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei, să-mi îndeplinesc atribuțiile cu onoare, conștiință și fără părtinire. Așa să-mi ajute Dumnezeu!”

Jurământul se depune de către judecător în ședință solemnă, în fața magistraților instanței la care aceasta a fost numit, după citirea prealabilă a comunicării actului de numire.

Refuzul depunerii jurământului de către judecător atrage, de drept, nulitatea numirii în funcție. Depunerea jurământului nu este necesară în cazul transferului sau a promovării judecătorului în altă funcție.

Astfel cum rezultă din analiza textelor legale în vigoare în procedura de investire în funcție a judecătorilor, intervin o serie de etape care, implică activitatea unor instituții aparținând unor puteri constituite în stat.

A. Consiliul Superior al Magistraturii în plen are stabilite printre atribuțiile sale și competențe în privința investirii judecătorilor.

Astfel, potrivit dispozițiilor art. 35 lit. a din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, republicată: “propune Președintelui României numirea în funcție și eliberarea din funcție a judecătorilor..., cu excepția celor stagiați.”

De asemenea, Consiliul Superior al Magistraturii „numește judecătorii stagiați..., pe baza rezultatelor obținute la examenul de absolvire a Institutului Național al Magistraturii” (art.35 lit. b din Legea 317/2004) și „eliberează din funcție judecătorii stagiați...” (art. 35 lit. d din legea 317/2004).

Atribuțiile menționate privesc exclusiv competența atribuită de lege Consiliul Superior al Magistraturii în privința investirii în funcție a judecătorilor.

Prin exercitarea atribuțiilor prevăzute de art. 35, lit. a, b și d din Legea privind Consiliul Superior al Magistraturii nr.317/2004, republicată, Consiliul Superior al Magistraturii se constituie într-un adevărat garant al independenței puterii judecătorești.

Pe aceeași linie se situează și dispoziția din art.35 lit.c din Legea nr.317/2004, republicată potrivit căreia plenul C. S. M. ,, dispune promovarea judecătorilor...”.

Această reglementare legală este importantă, deoarece membrii Consiliului Superior al Magistraturii fac parte cu toții din autoritatea judecătorească și sunt cel mai bine plasați pentru a cunoaște problemele cu care se confruntă justiția ca instituție și, totodată, judecătorii în calitate de agenți care o înfăptuiesc. Astfel, cel puțin teoretic, întregul traseu profesional al judecătorilor, de la numire până la eliberarea din funcție, este scos de sub influența puterii executive și controlat, în mod direct, de Consiliul Superior al Magistraturii, care este o instituție care face parte din autoritatea judecătorească.

În privința Consiliului Superior al Magistraturii remarcăm că în țara noastră a existat o instituție similară, înființată în baza Legii pentru organizarea judecătorească din anul 1924. Această instituție funcționa pe lângă Ministerul Justiției și era un organ consultativ al ministrului de justiție.

În acest sens, în conformitate cu dispozițiile art. 61 din legea citată, atribuțiile Consiliului erau de “a-și da cu părerea asupra confirmării, numirii și înaintării magistraților” și respectiv de “a-și da avizul în toate cazurile în care va fi consultat de ministru.”

Membrii ai Consiliului Superior al Magistraturii instituit prin legea din anul 1924 erau: prim-președintele și președinții de secții din Înalta Curte de Casație, prim-președinții Curților de Apel, inspectorii Curților de Apel și ministrul justiției.

Ministrul justiției, în calitate sa de președinte al Consiliului Superior al Magistraturii, îl putea convoca ori de câte ori considera necesar acest lucru.

Cantonându-ne doar la atribuțiile Consiliului Superior al Magistraturii în domeniul investirii judecătorilor, considerăm că instituția înființată prin legea de organizare judecătorească din anul 1924 nu a reprezentat un model pentru Legiuitorul Constituant din 1991, datorită dependenței evidente a acestui Consiliu de puterea executivă, reprezentată de ministrul justiției.

Modelul care a inspirat în mare măsură Constituanta și legiuitorul român, fără însă a fi preluat în totalitate, a fost cel francez.

În Republica Franceză, Consiliul Superior al Magistraturii reprezintă o instituție constituțională, fiind reglementat prin art. 64 și art. 65 al Constituției franceze din 4 octombrie 1958; Consiliul Superior al Magistraturii este prezidat de Președintele Republicii Franceze, în calitate sa de garant al independenței puterii judecătorești. Componenta Consiliului este următoarea: Președintele Republicii și alți 9 (nouă) membri desemnați de președinte în condițiile stipulate prin lege organică.

Ordonanța nr. 58-1271 din 22.12.1958, referitoare la legea organică a Consiliului Superior al Magistraturii, prevede că din cei **9 membri** ai Consiliului, desemnați de președinte, doi sunt numiți dintre judecătorii Curții de Casație, unul dintre avocații generali (adică procurori) de la Curtea de Casație, trei membri sunt numiți din rândul magistraților curților de apel și tribunalelor, o persoană dintre membrii Consiliului de

Stat, iar ultimii doi membri ai Consiliului Superior al Magistraturii provin dintre persoanele care nu aparțin magistraturii și sunt numiți în virtutea pregătirii și formației profesionale.

Consiliul Superior al Magistraturii din Franța are, potrivit legii, următoarele atribuții: supune Președintelui Republicii propunerile de numire în funcție a judecătorilor Curții de Casație și a președinților curților de apel, avizează propunerile făcute de ministrul justiției pentru numirea altor magistrați; îndeplinește rolul de consiliu de disciplină al magistraților (situație în care este prezidat de primul-președinte al Curții de Casație) și exercită anumite atribuții în materie de grațiere.

B) PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

Explicarea rolului și atribuțiilor șefului de stat în România trebuie să pornească, în principiu, de la dispozițiile explicite ale Constituției.

Din art. 80 (1) din Constituția României, rezultă caracterizarea sintetică a funcției de șef al statului;

- a) reprezintă statul român;
- b) este garantul independenței naționale, al unității și al integrității teritoriale a țării.

În temeiul art. 80 (2) din Constituție, Președintelui României îi revin următoarele îndatoriri:

a) să vegheze la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice. Această caracterizare are un conținut complex în semnificații juridice și politice, Constituția adăugând că, în acest scop, Președintele României exercită funcția de mediere între puterile statului, precum și între stat și societate.

De asemenea, în temeiul dispozițiilor art. 92 (1) din Constituție, Președintele României este comandantul forțelor armate și îndeplinește funcția de președinte al Consiliului Suprem de Apărare a Țării.

În concret, Constituția României stabilește, în baza criteriului conținutului, următoarele atribuții ale Președintelui României:

- atribuții privind legiferarea;
- atribuții privind organizarea și funcționarea puterilor publice;
- atribuții privind alegerea, formarea, avizarea formării, numirea și revocarea unor autorități publice;
- atribuții în domeniul apărării țării și asigurării ordinii publice;
- atribuții în domeniul politicii externe;
- alte atribuții.

Într-adevăr în art. 94 din Constituție, având text marginal “Alte atribuții”, se prevede că:

“Președintele României îndeplinește și următoarele atribuții:

.....

c) numește în funcții publice, în condițiile prevăzute de lege”.

În raport cu acest principiu constituțional, numirea (investirea) în funcție a judecătorilor, reprezintă un caz particular de atribuție ce trebuie exercitată de Președintele României.

Rezultă din considerentele expuse că, din punct de vedere formal, rolul preponderent în investirea judecătorilor îi aparține Președintelui României.

În situația în care Președintele României acceptă propunerile formulate de Consiliul Superior al Magistraturii, va proceda la semnarea unui Decret prezidențial privind numirea în funcție a unor magistrați (judecători și procurori).

Decretul Președintelui României este semnat în temeiul art. 94 lit. c și al art. 100 alin. (1) din Constituția României, precum și în temeiul art. 31 alin. 1 din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor nr. 303/2004, republicată.

O chestiune care se impune a fi discutată din rațiuni de “simetrie” este cea referitoare la **încetarea funcției de judecător, la transferarea și delegarea judecătorilor și respectiv la suspendarea din funcție a judecătorilor.**

Încetarea funcției de judecător. Funcția de judecător se dobândește de principiu pe o perioadă nedeterminată. Excepțiile de la această regulă privesc durata mandatului judecătorilor de la Înalta Curte de Casație și Justiție care, potrivit legii, sunt numiți pe o perioadă de 6 ani.

Datorită inamovibilității acordate prin lege în mod expres judecătorilor, funcțiile acestora se bucură de o remarcabilă stabilitate.

În temeiul art. 65 alin. 1 din Legea nr. 303/2004, republicată, „judecătorii... sunt eliberați din funcție în următoarele cazuri:

- a) demisie;
- b) pensionare potrivit legii;
- c) transfer într-o altă funcție, în condițiile legii;
- d) incapacitate profesională;
- e) ca sancțiune disciplinară;
- f) condamnarea definitivă a judecătorului... pentru o infracțiune;
- g) încălcarea dispozițiilor art. 7;
- h) nepromovarea examenului prevăzut la art. 33 alin. 14;
- i) neîndeplinirea condițiilor prevăzute la art. 14 alin. 2 lit. a, c și e.”

Câteva aprecieri generice asupra cazurilor legale menționate privind încetarea funcției de judecător le considerăm pertinente.

În cazurile prevăzute de lit. f calitatea de judecător încetează de drept, pe data rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a dispus condamnarea.

În cazul în care judecătorul cere eliberarea din funcție prin demisie, Consiliul Superior al Magistraturii poate stabili un termen de cel mult 30 de zile, la care demisia se devine efectivă, dacă prezența judecătorului la post este necesară.

Refuzul judecătorului de a se prezenta în acest interval de timp la post și de a-și îndeplini sarcinile ce decurg din atribuțiile sale de serviciu, poate fi considerat abatere disciplinară și poate fi sancționat în consecință.

Încetarea funcției de judecător este dispusă de Consiliul Superior al Magistraturii.

În toate situațiile în care încetează calitatea de judecător, evident cu excepția judecătorilor stagiați, hotărârea sau actul care determină încetarea acestei calități se comunică Președintelui României de către Consiliul Superior al Magistraturii, pentru emiterea și publicarea decretului prezidențial de eliberare din funcție.

Transferarea și delegarea judecătorilor.

Transferul judecătorilor poate avea loc la cerere sau în interesul serviciului – dar în toate cazurile numai cu consimțământul acestora – la unități din interiorul sistemului judiciar sau la instituții și organizații din afara sistemului.

În consecință, judecătorii se pot transfera la instanțe, respectiv la parchete egale în grad, inferioare în grad sau superioare în grad, din aceeași localitate sau din alte localități.

Transferarea judecătorilor în funcțiile din magistratură se dispune de către Consiliul Superior al Magistraturii. Aceeași situație se întâlnește și în cazul transferării unui procuror în funcția de judecător (art. 61 din Legea 303/2004, republicată).

Problema pe care urmează să o analizăm se referă la situația transferării unui judecător la o instanță inferioară în grad în raport cu instanța de unde are loc transferul. În acest caz judecătorul își va păstra gradul ierarhic obținut în cadrul corpului magistraților?

Înainte de a încerca să analizăm problema pusă în discuție, facem precizarea că instituția cu cel mai înalt grad ierarhic din sistemul organelor judiciare este **Înalta Curte de Casație și Justiție**, după care urmează **Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție** și apoi în ordine descrescătoare: curțile de apel, tribunalele și judecătoriile.

Având în vedere precizările menționate, credem că răspunsul la problema pusă în discuție nu poate fi decât afirmativ, și aceasta din cel puțin două considerente.

Instituind “promovarea pe loc” în cadrul corpului judecătoresc, legiuitorul român a creat posibilitatea ca într-o instanță judecătorească să funcționeze judecători cu rang ierarhic superior.

Pe de altă parte, după încetare funcției la Înalta Curte de Casație și Justiție, prin expirarea perioadei pentru care a fost numit, ori datorită unor cauze neimputabile, judecătorul își păstrează rangul dobândit, având dreptul să rămână pe postul ocupat anterior.

Astfel există aptitudinea și posibilitatea ca, prin excepție, în condițiile stabilite de legiuitor, unul sau mai mulți judecători de la o judecătorie, de la un tribunal, de la un tribunal specializat sau de la o curte de apel să aibă rang de președinte de curte de apel.

În situația în care o instanță judecătorească (judecătorie, tribunal sau tribunal specializat) nu poate funcționa, în condiții normale, datorită lipsei temporare a unor judecători, datorită existenței unor posturi vacante, a incompatibilității sau a recuzării tuturor judecătorilor, Legea nr. 303/2004 privind statul judecătorilor și procurorilor prevede că președintele curții de apel la propunerea președintelui respectivei instanțe din circumscripția acelei curți de apel, poate delega judecători de la alte instanțe din circumscripția menționată, cu acordul scris al acestora. (art. 57 alin 1).

Delegarea judecătorilor de la judecătorii, tribunale și tribunale specializate în circumscripția altei curți de apel se dispune de către Consiliul Superior al Magistraturii, cu acordul scris al acestora, la solicitarea președintelui curții de apel în circumscripția căreia se face delegarea și cu avizul președintelui curții de apel unde judecătorii funcționează. (art. 57 alin.2).

Delegarea judecătorilor de la curțile de apel se dispune cu acordul scris al acestora de către Consiliul Superior al Magistraturii la solicitarea președintelui curții de apel. (art. 57 alin 3).

Suspendarea din funcție a judecătorilor reprezintă, în opinia noastră, un caz particular al instituției suspendării contractului de muncă¹⁾.

---

¹⁾ Sanda Ghimpu, Ion Traian Ștefănescu, Șerban Beligrădeanu, Gheorghe Mohanu, Dreptul Muncii, Tratat, vol. I, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, pag. 288 și următoarele.

Pe întreaga perioadă cât durează suspendarea contractului de muncă, încetează principalele efecte ale contractului de muncă, respectiv: obligația salariatului de a presta muncă și obligația angajatorului de a-l plăti.

Cu privire la celelalte efecte ale contractului de muncă cum ar fi: acordarea ajutoarelor în cadrul asigurărilor sociale de stat sau a asistenței medicale, gratuite, acesta continuă să subziste.

Suspendarea judecătorilor din funcție este prevăzută de Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor nr.303/2004, republicată, în două cazuri, și anume:

- A) Când a fost pusă în mișcare acțiunea penală împotriva judecătorului prin ordonanță sau rechizitoriu (art. 62 alin. 1 lit. a);
- B) Când judecătorul suferă de o boală psihică care îl împiedică să-și exercite funcția în mod corespunzător (art. 62 alin. 1 lit b).
- A) În prima situație, prevăzută de art. 62 alin. 1 lit a din Legea nr. 303/2004, republicată, măsura suspendării din funcția de judecător se dispune de Consiliul Superior al Magistraturii și durează până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești penale.

În acest context precizăm că, dacă prin hotărârea instanței de judecată sau prin ordonanța procurorului se constată nevinovăția judecătorului, suspendarea acestuia din funcție încetează.

Din punct de vedere penal “vinovăția” constituie o trăsătură esențială a infracțiunii și totodată un element constitutiv al acesteia.

Având în vedere dispozițiile art. 19 din codul penal: “Vinovăție există când fapta care prezintă pericolul social este săvârșită cu intenție sau din culpă” (alin.1).

Unul dintre cazurile în care punerea în mișcare a acțiunii penale sau exercitarea acțiunii penale sunt împiedicate privește ipoteza în care “faptei îi lipsește unul din elementele constitutive ale infracțiunii”, situație în care se încadrează și absența vinovăției (art. 10 lit. d cod procedură penală).

Remarcăm însă faptul că art. 10 din Codul de procedură penală prevede și alte cazuri în care “vinovăția”, deci latura subiectivă este exclusă. Aceste situații privesc următoarele cazuri:

- art. 10 lit. a – când fapta nu există;
- art. 10 lit. b – când fapta nu este prevăzută de legea penală;
- art. 10 lit. c – când fapta nu a fost săvârșită de învinuit sau de inculpat;
- art. 10 lit. e – când există vreuna din cauzele care înlătură caracterul penal al faptei.

În toate aceste situații, în cursul judecății se pronunță **achitarea** inculpatului, iar în cursul urmăririi penale se dispune **scoaterea de sub urmărire penală** a învinuitului sau a inculpatului.

Rezultă deci că și în cazurile în care un judecător, împotriva căruia s-a pus în mișcare acțiunea penală, ar fi ulterior scos de sub urmărire penală, pentru unul din motivele precizate, măsura suspendării din funcție a judecătorului trebuie să înceteze deoarece acesta este nevinovat.

O problemă delicată există în ipoteza în care scoaterea de sub urmărire penală sau achitarea pe considerentul că fapta pentru care a fost pusă în mișcare acțiunea penală “nu prezintă gradul de pericol social al unei infracțiuni”, (art. 10 lit. b¹ Cod procedură penală), precum și **încetarea urmăririi penale sau încetarea procesului penal**, pentru celelalte motive prevăzute de **art. 10 lit. f-j Cod procedură penală**.

În toate aceste cazuri, considerăm că, întrucât nu este exclusă vinovăția, nu se justifică o eventuală încetare a suspendării în funcție a judecătorului. Totuși Legiuitorul ordinar a tranșat această chestiune în art. 63 alin 2 din Legea 303/2004, republicată, în sensul că și în ipoteza achitării în temeiul art. 10 lit b¹ Cod procedură penală cât și în ipoteza încetării urmăririi penale sau, după caz, a încetării procesului penal, judecătorul este repus în situația anterioară, suspendarea din funcție încetând.

În situația prevăzută de art. 62 din Legea nr. 303/2004, republicată, măsura suspendării din funcție a judecătorului se dispune de Consiliul Superior al Magistraturii, pe baza unui raport scris și după examinarea persoanei respective de către o comisie medicală de specialitate.

În ambele cazuri suspendarea din funcție a judecătorului este dispusă de C. S. M.. Tot acestui organ îi revine obligația de a se pronunța asupra încetării suspendării din funcție, urmată de repunerea judecătorului în situația anterioară sau de a propune eliberarea din funcție a judecătorului potrivit legii.

Ne vom referi în continuare și la efectele suspendării din funcție a judecătorilor. De principiu, aceste efecte decurg din suspendarea executării contractului de muncă. Judecătorii suspendați din funcție nu mai au dreptul să exercite vreo atribuție specifică funcției și nu mai au dreptul de a primi salariu.

Precizăm totodată că judecătorilor suspendați din funcție în temeiul art. 62 lit.b din Legea nr. 303/2004, li se acordă, pe întreaga perioadă a suspendării, drepturile de asigurări sociale de sănătate, conform dispozițiilor art. 64 alin 3 din Legea 303/2004.

Ca urmare a intervenirii suspendării din funcție a judecătorului, se poate pune întrebarea dacă în această perioadă respectivul judecător poate să presteze altă activitate, într-o altă instituție.

La prima vedere, am fi tentați să considerăm că răspunsul este afirmativ. Aceasta, avându-se în vedere și dispozițiile art. 41 alin. 1 din Constituția României, potrivit cărora: "Dreptul la muncă nu poate fi îngrădit. Alegerea profesiei, a meseriei sau a ocupației, precum și a locului de muncă este liberă."

Totuși, nu împărtășim această opinie pentru următoarele considerente ce urmează a fi detaliate.

Pe întreaga durată a suspendării din funcție contractul de muncă al judecătorului nu încetează, și, în consecință, nu încetează nici calitatea acestuia de magistrat. Din acest raționament rezultă că dreptul subiectiv al judecătorului de a presta o altă activitate retribuită (salarizată) este limitat de îngrădirile prevăzute de lege și care decurg din calitatea sa.

Legiuitorul ordinar a rezolvat această chestiune prin art. 62 alin. 4 din Legea 303/2004, republicată. Aceasta în sensul că în perioada suspendării din funcție judecătorului **nu îi sunt aplicabile dispozițiile referitoare la interdicțiile și incompatibilitățile menționate la art. 5 și la art. 8 din Legea nr. 303/2004, republicată.**

Considerăm că punctul de vedere îmbrățișat de legiuitor este eronat. În acest sens, respectând dispoziția legală din art. 62 alin. 4, rezultă că judecătorul suspendat nu numai că poate să desfășoare o activitate remunerată, dar aplicând ad litteram textul invocat, el are aptitudinea de a fi administrator la societățile comerciale, să aibă calitatea de membru al unui grup de interes economic sau să omită a da declarație în care să menționeze dacă soțul, rudele sau afiniile până la gradul al IV-lea inclusiv exercită o funcție sau desfășoară o

activitate juridică ori activități de investigare sau de cercetare penală cu indicarea locului de muncă al acestor persoane fizice.

Principalul efect al investirii în funcție a judecătorilor îl reprezintă dobândirea **inamovibilității**.

Constituția României prevede în dispozițiile art. 125 (1) teza I următoarele: “Judecătorii numiți de Președintele României sunt inamovibili, în condițiile legii”.

În consecință precizăm că inamovibilitatea reprezintă o instituție în virtutea căreia judecătorii nu pot fi revocați, suspendați din funcție, pensionați, mutați (delegați, detașați sau transferați) și nici nu pot fi sancționați disciplinar decât în cazurile și pe baza formelor și condițiilor prestabilite de textele legale în vigoare.

Inamovibilitatea judecătorilor, ca instituție, s-a impus destul de târziu în raport de puterea concretă a executivului și de influența acestuia asupra puterii judecătorești.

Astfel, în principiu, remarcăm faptul că în cazul existenței unor guverne autoritare cu tendințe centralizatoare și de corporatism, inamovibilitatea ori nu este acordată judecătorilor ori, deși este în principiu acordată, ea este nedorită, fiind considerată o piedică în realizarea obiectivelor puterii executive.

Există situații istorice în care în mod obiectiv nu s-a instituit inamovibilitatea judecătorilor datorită unor cauze concrete, cum ar fi spre exemplu: proliferarea fenomenului corupției, lipsa de personal specializat în drept, nivelul scăzut de competență și de pregătire a judecătorilor ș.a.

În România, principiul inamovibilității judecătorilor a fost instituit și consacrat prin Legea Curții de Casație din data de 24 ianuarie 1861. Legea menționată prevedea în dispozițiile art. 17 următoarele: Funcțiile de președinte și de membri la Curtea de Casație sunt inamovibile.

Privind din punct de vedere istoric trebuie să remarcăm și dispozițiile Legii pentru organizarea judecătorească din 9 iulie 1865.

Titlul al IX-lea al legii intitulat “Despre inamovibilitate” prevede că aceasta se va acorda președinților, membrilor și supleanților Curții de Apel și Tribunalelor” prin legiuiri speciale (art. 103 din Legea pentru organizarea judecătorească din 1865).

Legea pentru organizarea judecătorească din 1 Septembrie 1890, având în vedere situația profesională a corpului de judecători, a stabilit că devin inamovibili, de la data sancționării legii, președinții Curților de Apel precum și președinții de tribunale “care au titlul de licențiați sau doctori în drept” (art. 90).

Ca efect al inamovibilității instituită prin Legea pentru organizarea judecătorească din 1 septembrie 1890, s-a prevăzut că încetarea funcției de judecător nu poate avea loc decât prin demisie, și respectiv prin atingerea limitei de vârstă. De asemenea, se prevedea că transferarea sau înaintarea în grad nu se poate realiza, fără consimțământul judecătorului.

Judecătorii puteau fi destituiți din funcție pentru motive disciplinare ori dacă aceștia erau condamnați definitiv pentru crimele ori pentru delictele precizate de lege în art. 52 pct. 3.

Art. 52 pct. 3 din Legea pentru organizarea judecătorească din anul 1890 prevedea următoarele infracțiuni (crime și delict) în baza cărora, dacă judecătorul era condamnat definitiv, trebuia destituit: “fals, furt, înșelăciune, abuz de încredere, mărturie mincinoasă, atentat la bunele moravuri în cazurile prevăzute de art. 262, 263, 264, 267, 271 din Codul

penal, vagabondaj, abuz de putere, delapidări de bani publici, mituire, percepere de taxe ilegale, spargere de sigiliu, sustragere de acte”.

Potrivit legii precizate erau puși din oficiu în retragere, prin decret regal, în vederea pensionării, judecătorii care au împlinit vârsta de 68 de ani pentru Curtea de Casație și vârsta de 65 de ani pentru Curțile de Apel, precum și judecătorii care, deși nu pot dovedi cu acte vârsta lor, au o vechime în magistratură de 30 de ani.

Conform legii puteau fi “dispensați de serviciu”, printr-un decret regal, în baza unui aviz al instanței din care făceau parte, judecătorii care nu mai puteau “îndeplini bine și cu exactitate” sarcinile funcției lor datorită unor infirmități permanente sau pentru cauze de “slăbire a facultăților mintale”. Legea prevede că în cazul în care judecătorul suferea de o boală psihică gravă, ministrul justiției avea prerogativa de a dispune suspendarea din funcție a judecătorului, în urma raportului efectuat de instanță și după examinarea persoanei de către 3 medici.

Precizăm faptul că, atât în situația de “dispensare de serviciu” cât și în situația “suspendării”, Legea pentru organizare judecătorească din 1 septembrie 1890 pretindea avizul “conform” al curții sau al tribunalului în care funcționa judecătorul. În ipoteza în care, avizul “conform” din partea curții de apel sau a tribunalului nu era dat în termen de 15 zile, măsura suspendării înceta de drept.

O altă etapă – calitativ superioară în consacrarea principiului inamovibilității judecătorilor în România, o reprezintă situația intervenită prin sancționarea Legii pentru organizarea judecătorească din 24 martie 1909.

Prin acest act normativ s-a procedat la extinderea inamovibilității asupra inspectorilor judecătorești, judecătorilor de tribunale și a judecătorilor de la judecătoriile de ocoale.

Legea citată reglementează în plus (în raport cu legile de organizare anterioare din 1865 și 1890) condițiile în care judecătorii inamovibili pot fi transferați:

- a) Dacă transferarea se face cu consimțământul magistratului (judecătorului – N.A.);
- b) Pentru rațiuni de serviciu public și în interesul unei bune administrări a justiției, când magistratul (judecătorul – N.A.) are rude, legături sau interese în județul unde curtea sau tribunalul își are reședința;
- c) În interesul serviciului, judecătorii de instrucțiune pot fi permutați cu cei de ședință în același tribunal.

În toate situațiile enumerate de lege, transferarea judecătorului nu se putea face decât cu avizul conform al Consiliului Superior al Magistraturii.

O situație identică în privința acordării inamovibilității judecătorilor întâlnim și sub imperiul Legii pentru organizarea judecătorească din 25 iunie 1924. În consecință, precizăm că rămân în afara beneficiului inamovibilității supleanții și ajutorii de judecători.

Deși excede cercetarea noastră, facem precizarea că, prin Legea pentru organizarea judecătorească din 25.06.1924, s-a extins inamovibilitatea și asupra procurorului general al Înaltei Curți de Casație precum și asupra procurorilor de secție de la Înalta Curte de Casație. Ceilalți membri ai ministerului Public, au rămas, în continuare, amovibili.

Dispoziții noi în privința acordării inamovibilității judecătorilor nu se regăsesc în Legea pentru organizarea judecătorească din data de 20 august 1938.

În schimb remarcă faptul că, prin acest act normativ, s-a acordat inamovibilitate și procurorilor generali de la Curțile de Apel.

Legile pentru organizarea instanțelor judecătorești și a procuraturii din perioada statului socialist nu au recunoscut instituția inamovibilității judecătorilor.

În privința conținutului inamovibilității, acesta cuprinde, de principiu, condițiile de modificare a exercițiului funcției de judecător prin transferare, delegare, suspendare din funcție și de încetare din funcția de judecător.

Toate aceste aspecte care alcătuiesc conținutul organic (concret) al inamovibilității, au fost tratate din rațiuni de simetrie în raport cu investirea în funcție – în paginile anterioare.

Din aceste considerente, nu vom insista în cele ce urmează decât asupra acordării inamovibilității judecătorilor Curții Supreme de Justiție. Sau, mai corect, asupra perioadei de timp de care această categorie de judecători beneficiază de inamovibilitate.

Precizăm că pentru judecători – cu excepția celor de la Curtea Supremă de Justiție – inamovibilitatea este dobândită, ca efect al numirii, pe întreaga durată a carierei lor profesionale. În dezacord cu această regulă art. 124 (1) din Constituția României, precizează: “Președintele și ceilalți judecători ai Curții Supreme de Justiție sunt numiți pe o perioadă de 6 ani. Ei pot fi reinvestiți în funcție” (teza a II-a).

Din analiza logico-rațională a acestui text constituțional, rezultă că judecătorii Curții Supreme de Justiție, în perioada mandatului, beneficiază de întreaga protecție și de toate drepturile care decurg din inamovibilitate.

Unica diferențiere o regăsim – în raport cu ceilalți judecători – în durata determinată a acordării inamovibilității, care este egală cu durata mandatului de judecător al Curții Supreme de Justiție.

Considerăm că nu este lipsit de importanță să precizăm că sunt autori care se îndoiesc de valoarea principiului inamovibilității ca garanție a independenței și a imparțialității judecătorilor.

“Regula inamovibilității ... și-a pierdut, cu timpul, o parte din forță. Ea are, mai cu seamă, o valoare de simbol. În fapt, inamovibilitatea nu asigură magistratului decât o garanție înșelătoare și insuficientă, dacă nu este însoțită de reguli de protecție, mai ales în materie de avansare sau de disciplină. Este indiscutabil că în prezent situația magistratului se apropie din ce în ce mai mult de cea a funcționarului¹⁾”.

Trecând peste diversele opinii ale autorilor considerăm că instituția inamovibilității reprezintă o adevărată “cheie de boltă” a puterii judecătorești. Aceasta întrucât inamovibilitatea este piatra de temelie a independenței judecătorilor.

De aceea, pretutindeni și constant, autorii în materia științelor juridice tratează instituția inamovibilității în cadrul garanțiilor independenței și imparțialității judecătorilor.

*

* *

O chestiune organic legată de investirea în funcție a judecătorilor privește interdicțiile și incompatibilitățile instituite pe întreaga perioadă a îndeplinirii funcției.

Instituirea **interdicțiilor și a incompatibilităților** are, drept rațiune, evitarea plasării judecătorului în situații “de facto” sau “de jure” de natură a-l influența cu ocazia exercitării funcției și pentru a-l feri pe judecător de suspiciunea de părtinire care poate fi generată de exercitarea atribuțiilor de serviciu.

---

¹⁾ J. Vincent, G. Montagnier, A. Varinard, Opere citate, pag. 532

Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor nr. 303/2004, republicată prevede următoarele **incompatibilități și interdicții**:

- funcția de judecător este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior, precum și a celor de instruire din cadrul Institutului Național al Magistraturii și al Școlii Naționale de Grefieri, în condițiile legii;
- judecătorii sunt obligați să se abțină de la orice activitate legată de actul de justiție în cazuri care presupun existența unui conflict între interesele lor și interesul public de înfăptuire a justiției sau de apărare a intereselor generale ale societății, cu excepția cazurilor în care conflictul de interese a fost adus, în scris, colegiului de conducere al instanței și s-a considerat că existența conflictului de interese nu afectează îndeplinirea imparțială a atribuțiilor de serviciu;
- judecătorii sunt obligați să dea anual o declarație pe propria răspundere în care să menționeze dacă soțul, rudele sau afinii până la gradul al IV-lea inclusiv exercită o funcție sau desfășoară o activitate juridică ori activități de investigare sau cercetare penală, precum și locul de muncă al acestora;
- judecătorii sunt obligați să facă o declarație autentică, pe propria răspundere potrivit legii penale, **privind apartenența sau neapartenența ca agent sau colaborator al organelor de securitate, ca poliție politică**;
- judecătorii nu pot fi lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai serviciilor de informații. În acest sens ei completează în fiecare an, pe propria răspundere potrivit legii penale, o declarație autentică din care să rezulte că nu sunt lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai serviciilor de informații;
- judecătorilor le este interzis să desfășoare activități comerciale, direct sau prin persoane interpuse;
- judecătorilor le este interzis să desfășoare activități de arbitraj în litigii civile, comerciale sau de altă natură;
- judecătorilor le este interzis să aibă calitatea de asociat sau de membru în organele de conducere, administrare sau control la societăți civile, societăți comerciale, inclusiv bănci sau alte instituții de credit, societăți de asigurare ori financiare, companii naționale, societăți naționale sau regii autonome;
- judecătorilor le este interzis să aibă calitatea de membru al unui grup de interes economic;
- judecătorii nu pot să facă parte din partide sau formațiuni politice și nici să desfășoare sau să participe la activități cu caracter politic;
- judecătorii sunt obligați ca în exercitarea atribuțiilor de serviciu să se abțină de la exprimarea sau manifestarea, în orice mod, a convingerilor lor politice;
- judecătorii nu își pot exprima public opinia cu privire la procese aflate în curs de desfășurare sau asupra unor cauze cu care a fost sesizat parchetul;
- judecătorii nu pot da consultații scrise sau verbale în probleme litigioase, chiar dacă procesele respective sunt pe rolul altor instanțe de cât acelea în cadrul cărora își exercită funcția. Ei nu pot îndeplini orice altă activitate care, potrivit legii, se realizează de avocat.

Totuși Legiuitorul ordinar a permis judecătorilor să pledeze în cauzele lor personale, ale ascendenților și descendenților, ale soților, precum și ale persoanelor puse sub tutela sau curatela lor.

De asemenea, judecătorii pot participa la elaborarea de publicații, pot elabora articole, studii de specialitate, lucrări științifice sau lucrări literare. Ei pot participa la emisiuni audiovizuale, cu excepția celor cu caracter politic.

Judecătorii pot fi membri ai unor comisii de examinare sau ai unor comisii de întocmire a proiectelor de acte normative sau a unor documente cu caracter intern, european sau internațional.

De asemenea, judecătorii pot fi membri ai unor societăți științifice sau academice, precum și ai oricăror persoane juridice de drept privat fără scop patrimonial (fundațiile).

În scopul evitării unei interpretări extensive a dispozițiilor legale care conțin interdicțiile precizate, Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor, prevede – in terminis – anumite limitări.

În acest sens, remarcăm prevederile legale în baza cărora judecătorii pot forma asociații profesionale sau alte organizații, având drept obiectiv reprezentarea intereselor proprii și totodată consolidarea și protejarea statutului socio-profesional.

Judecătorii sunt liberi să se adere la asociații profesionale locale, naționale și internaționale și să participe la reuniunile acestora.

Textele legale referitoare la libertatea de asociere a judecătorilor sunt compatibile, din acest punct de vedere, cu legislația europeană în materie.

Astfel, Recomandarea nr. R (94) 12 a Comitetului de Miniștri ai Statelor membre cu privire la independența, eficiența și rolul judecătorului, adoptată de Comitetul de Miniștri la 13 octombrie 1994, cuprinde Principiul al IV-lea intitulat “Asocierea”, în care se proclamă următoarele: “Judecătorii ar trebui să fie liberi să creeze asociații care să aibă, singure sau împreună cu un alt organ, sarcina apărării independenței lor și să le protejeze interesele.”

Cu privire la traducerea în practică a dispozițiilor legale referitoare la asocierea judecătorilor, specificăm faptul că în România au fost înființate mai multe asociații, printre care amintim: Asociația judecătorilor Olteni, Asociația judecătorilor “Al. I. Cuza” Galați, Asociația profesională a judecătorilor din circumscripția Curții de Apel Bacău ș.a.

La nivelul național s-a constituit “Uniunea Asociațiilor Judecătorilor din România” la care s-au afiliat o parte din asociațiile teritoriale înființate.

Se prevede, de asemenea, în textul legii faptul că judecătorii au dreptul să facă parte din comisiile de studii sau de întocmire a proiectelor de legi, regulamente, tratate, și convenții internaționale.

Referitor la limitarea interdicțiilor impuse judecătorilor, precizăm și faptul că legea le permite acestora colaborarea – cu anumite restricții – la publicațiile de specialitate, cu caracter literar, științific sau social, precum și la emisiuni audiovizuale.

Incompatibilitățile judecătorilor privesc situații limitativ prevăzute de legiuitor, în care un judecător este împiedicat să participe la judecarea unei cauze, în scopul de a se asigura soluționarea obiectivă a litigiului.

Precizăm că, de lege lata, sediul materiei în ceea ce privește instituția, incompatibilității judecătorilor nu este unitar. Astfel cazurile de incompatibilitate sunt prevăzute atât în Codul de procedură penală cât și în dispozițiile Codului de procedură civilă.

În codul de procedură penală sunt inserate următoarele cazuri de incompatibilitate:
- rudenția între judecători. În acest sens, judecătorii care sunt soți sau rude apropiate între ei, nu pot face parte din același complet de judecată.

Textul legal prevede că există incompatibilitate și în situația în care procurorul este soțul sau ruda apropiată a vreunuia dintre judecători;

- judecătorul care a luat parte la soluționarea unei cauze nu mai poate participa la judecarea aceleiași cauze într-o instanță superioară sau la judecarea cauzei după desființarea hotărârii cu trimitere în apel sau după casarea hotărârii cu trimitere spre rejudecare, în recurs. Nu mai poate participa la judecarea cauzei nici judecătorul care și-a exprimat anterior părerea cu privire la soluția care ar putea fi dată în acea cauză (în cauza pedinte);

- este, de asemenea, incompatibil să judece judecătorul care, în cauza respectivă a pus în mișcare acțiunea penală, a emis mandatul de arestare, a dispus trimiterea în judecată sau a pus concluzii în fond în calitate de procuror la instanța de judecată;

- este incompatibil să participe la judecată judecătorul care în respectiva cauză penală a fost reprezentant sau apărător al uneia dintre părți, dacă a fost expert sau dacă a depus ca martor precum și în cazul în care este interesat, sub orice formă, el, soțul sau vreo rudă apropiată;

- procurorul care a participat, în calitate de judecător, la soluționarea cauzei, în primă instanță, nu poate pune concluzii la judecarea ei, în apel sau la recurs.

Aceste cazuri de incompatibilitate se regăsesc în dispozițiile art. 46-49 Cod procedură penală.

În prezența unuia dintre cazurile de incompatibilitate menționate, legea (art. 50 Cod procedură penală) impune judecătorului în cauză obligația de a se abține. În cazul în care judecătorul nu face declarație de abținere, acesta poate fi recuzat, de oricare dintre părți, imediat ce partea a aflat despre existența cazului de incompatibilitate.

Așa cum am mai precizat, cazurile de incompatibilitate a judecătorilor sunt prevăzute și în codul de procedură civilă.

Precizăm însă că în acest cod se face distincție între incompatibilități în raport de efectul acestora în: incompatibilități care determină abținerea sau recuzarea unui judecător și incompatibilități care generează strămutarea pricinii civile.

Din prima categorie fac parte incompatibilitățile consacrate prin art. 24 și art. 27 Cod procedură civilă.

Astfel, potrivit art. 24 Cod procedură civilă, judecătorul care a judecat o pricină nu mai poate lua parte la judecarea aceleiași pricini în apel sau în recurs și nici în caz de rejudecare după desființarea sau casarea hotărârii cu trimitere.

Totodată, nu poate lua parte la judecată judecătorul care și-a spus părerea cu privire la pricina care se judecă și nici acel judecător care a fost martor, expert sau arbitru în același litigiu.

Art. 27 Cod procedură civilă, reglementează următoarele situații de incompatibilitate în care se poate afla judecătorul:

- când el, sotul sau ascendenții ori descendenții lor au vreun interes în judecarea pricinii sau când este soț, rudă sau afin, până la al patrulea grad inclusiv, cu vreuna din părți;

- când judecătorul este soț, rudă sau afin în linie directă ori în linie colaterală, până la al patrulea grad inclusiv cu avocatul sau mandatarul unei părți sau dacă este căsătorit cu fratele ori cu sora uneia din aceste persoane;

- când soțul în viață și nedespărțit este rudă sau afin al uneia din părți până la al patrulea grad inclusiv, sau dacă, fiind încetat din viață ori despărțit, au rămas copii;

- dacă el, soțul sau rudele lor până la al patrulea grad inclusiv au o pricină asemănătoare cu aceea care se judecă sau dacă au o judecată la instanța unde una din părți este judecător;

- dacă între aceleași persoane și una din părți a fost o judecată penală în timp de cinci ani înainte;

- dacă a primit de la una din părți daruri sau făgăduieli de daruri ori altfel de îndatoriri;

- dacă este vrăjmășie între el, soțul sau una din rudele sale până la a până la al patrulea grad inclusiv și una din părți, soți sau rudele acestora până la gradul al treilea, inclusiv.

În toate situațiile precizate, judecătorii în cauză au obligația să se abțină la judecarea cauzei, în caz contrar putând fi recuzați de către părți.

Cu privire la a doua categorie de incompatibilități, care generează strămutarea cauzei civile, la cererea părții interesate, indicăm art. 37 Cod procedură civilă care prevede că se poate cere strămutarea judecării pricinii, de partea interesată, când una din părți are două rude sau afini până la gradul al patrulea inclusiv printre judecătorii instanței competente.

Este necesar să precizăm că, de principiu, toate cazurile expuse nu determină – de plano – incompatibilitatea generală a unei persoane fizice de a fi numită sau de a exercita funcția de judecător, ci numai împiedicarea judecătorului de a participa la soluționarea unei cauze determinate. În consecință, judecătorul rămâne compatibil să exercite atribuțiile ce izvorăsc din funcția sa, care nu au legătură cu litigiul în care există cauza de incompatibilitate.

Considerăm benefic ca în cadrul acestei cercetări să expunem – desigur sintetic – două organisme internaționale care privesc în mod direct dreptul la asociere al judecătorilor.

Prin instituție este **Asociația Europeană a Magistraților**, care a adoptat **Statutul judecătorului din Europa**.

Remarcăm faptul că procesul integrării europene a condus la expansiunea puterii legislative și a puterii executive, nu numai la nivel național, dar și la nivel internațional.

În consecință, schimbările politice recente din Europa, au demonstrat să o separație reală a puterilor în stat este indispensabilă, pentru funcționarea **Statului de Drept**. Acest principiu trebuie aplicat integrării europene, întrucât statele participante se consideră veritabile democrații.

Or, o latură de esență a statului de drept o reprezintă independența judecătorilor și a întregului sistem judiciar. De aceea statele membre ale Uniunii Europene consideră consolidarea, în ansamblu, a puterii judecătorești că reprezintă o garanție a protecției drepturilor cetățenilor, împotriva tendințelor statului sau a altor grupuri de presiune.

Asociația Europeană a Magistraților, în elaborarea Statutului judecătorului în Europa, a pornit de la ideea că “Principiile fundamentale relative la independența

magistraturii” elaborate de O.N.U., reprezintă o “Carta constituantă dobândită, de la care nu se poate renunța”.

Asociația Europeană a Magistraților a statuat ca principii fundamentale incluse în Statutul judecătorului în Europa, următoarele:

1) Independența judecătorului este indivizibilă. Toate instituțiile și autoritățile naționale și internaționale trebuie să o respecte și să o apere.

2) Judecătorul nu trebuie să fie supus decât legii. El nu trebuie să fie influențat nici de partidele politice, nici de grupurile de presiune. Judecătorul trebuie să-și îndeplinească obligațiile profesionale cu rezervă și într-un termen rezonabil.

3) Judecătorul trebuie să fie imparțial și să se dovedească imparțial.

4) Recrutarea judecătorilor trebuie să fie bazată numai pe criteriile obiective, garantând capacitățile profesionale și să fie efectuată de un organ independent și reprezentativ al judecătorilor. Orice alte influențe, în particular interesele partidelor politice, trebuie să fie excluse.

5) Organul independent care reprezintă magistrații trebuie să aplice, aceleași principii ca pentru, recrutarea judecătorilor, în ceea ce privește cariera lor ulterioară.

6) Conducerea corpului judecătoresc trebuie să fie atribuită unui organ independent de grupuri de putere, reprezentând efectiv judecătorii.

7) Este obligația celorlalte puteri ale statului de a da puterii judecătorești mijloacele necesare pentru a-și desfășura activitatea și mijloacele de echipament logistic corespunzător. Puterea judecătorească trebuie să aibă posibilitatea de a participa la deciziile luate sub acest aspect.

8) Salarizarea judecătorilor trebuie să fie la un nivel care să le asigure **reala independență** economică. Aceasta nu poate fi redusă pe toată durata activității judecătorului.

9) Sancțiunile disciplinare împotriva judecătorilor nu trebuie să fie luate decât de un organ compus din membrii care reprezintă puterea judecătorească, respectând strict regulile de procedură predefinite.

10) Este exclusă orice acțiune directă vizând responsabilitatea judecătorului în legătură cu activitatea sa profesională.

11) Statutul judecătorilor trebuie să fie cuprins în Legea pentru organizarea judecătorească.

A doua organizație pe care o vom prezenta succint este **Uniunea Internațională a Magistraților**. Analiza instituției va avea în vedere, cu prioritate, actul constitutiv și statutul acesteia.

Uniunea Internațională a Magistraților este o organizație lipsită de oricare caracter politic sau sindical, având sediu stabilit la Roma.

Au calitatea de membri ai Uniunii, în afara Asociațiilor Naționale și comitetele provizorii de asociații care au semnat, la 6 septembrie 1953, Actul Constitutiv și Statutul, asociațiile naționale și grupurile naționale reprezentative admise prin Decizia Consiliului Central.

Consiliul Central poate admite ca anumite asociații sau grupuri naționale, să intre în Uniune, în calitate de membri extraordinari. Asociațiile de Magistrați care luptă pentru independența lor, pot fi admise ca membri extraordinari pentru o perioadă de cinci ani, care este susceptibilă de a fi prelungită.

Membri Uniunii Internaționale a Magistraților nu trebuie să fie angajați politic sau să aparțină vreunui partid politic.

Scopurile Uniunii Internaționale a Magistraților sunt următoarele:

- salvarea independenței Puterii Judecătorești, condiție esențială pentru funcționarea Justiției și pentru garantarea drepturilor și libertăților omului;
- apărarea statutului constituțional, legal și moral al Puterii Judecătorești;
- lărgirea și perfecționarea cunoștințelor și culturii magistraților, punându-i în contact direct cu magistrații din alte țări, permițându-le să cunoască alte organizații și modul lor de funcționare, precum și Dreptul Internațional și aplicarea acestuia;
- studierea în comun a diferitelor probleme juridice care apar în interesul național, cât și la nivelul comunităților regionale sau internaționale pentru o mai bună soluționare a acestora.

Scopurile menționate se realizează, în concepția Uniunii Internaționale a Magistraților prin următoarele mijloace:

- Organizarea de congrese și reuniuni a unor comisii de studii;
- Schimburi de raporturi culturale;
- Promovarea și intensificarea raporturilor de prietenie între magistrați din diferite țări;
- Favorizarea asistenței mutuale între asociațiile și grupurile naționale; intensificarea schimbului de informații și facilitarea de stagii pentru magistrați în diferite țări străine, inclusiv pentru sejurul de vacanță;
- Prin orice alt mijloc acceptat ca atare de Consiliul Central.

Consiliul Central reprezintă organul deliberativ al Uniunii. Fiecare membru ordinar poate să delege un reprezentant care poate fi asistat de un coleg.

Oricare membru ordinar nu are decât un singur vot.

În privința organizării, precizăm că un membru poate da mandat altui delegat membru prezent la ședința Consiliului Central pentru a vota în numele lui.

Mandatul astfel dat exclude orice alt mandat pentru același delegat.

Uniunea Internațională a Magistraților este condusă de un președinte, asistat de șase vicepreședinți, pe care îi reunește cel puțin o dată pe an, în cadrul **Comitetului Președințial**.

În condițiile Statutului Uniunii Internaționale a Magistraților unul dintre vicepreședinți poate primi titlul de prim vicepreședinte.

Uniunea mai dispune de un secretar general, care este asistat de unul sau mai mulți secretari generali adjuncți.

Titularii funcțiilor precizate sunt aleși de Consiliul Central al Uniunii, pentru un mandat de doi ani.

Regulamentul General al Uniunii Internaționale a Magistraților este aprobat de Consiliul Central.

Statutul Uniunii poate fi modificat de Consiliul Central la propunerea fie a Președintelui, fie a cel puțin trei membri ordinari.

Ulterior, propunerea de modificare este supusă Secretariatului General, cel mai târziu cu trei luni înainte de reuniunea Consiliului Central.

Această succintă caracterizare a organizării și funcționării Uniunii Internaționale a Magistraților se desprinde din analiza art. 1 – 8 din Actul constitutiv al Uniunii.

*
*   *
*

Deoarece tema acestei secțiuni este “Asigurarea independenței judecătorilor prin modul în care sunt investiți”, este firesc să amintim faptul că prin Legea privind organizarea judiciară a fost menținută instituția asistenților judiciari.

Asistenții judiciari sunt numiți pe o perioadă de 5 ani de către ministrul justiției, la propunerea Consiliului Economic și Social dintre persoanele care îndeplinesc următoarele condiții:

- au cetățenia română, domiciliul în România și capacitate deplină de exercițiu;
- sunt licențiate în drept și dovedesc o pregătire teoretică corespunzătoare;
- nu au antecedente penale, nu au cazier fiscal și se bucură de o bună reputație;
- cunosc limba română;
- sunt apte, din punct de vedere medical și psihologic, pentru exercitarea funcției.

Asistenții judiciari depun jurământ în condițiile legii, care se aplică în mod corespunzător. Ei se bucură de stabilitate pe durata mandatului (art.110-111 din Legea nr. 304/2004, republicată).

Condițiile și procedura de propunere a candidaților pentru a fi numiți asistenți judiciari de către Consiliul Economic și Social, se stabilesc prin hotărârile a Guvernului.

Drept consecință, în materia litigiilor de muncă se pare că s-a optat pentru reintroducerea “judecătorilor neprofesioniști”.

Sintagma “judecători neprofesioniști” ar putea fi criticată, deoarece contextul în care este utilizată nu corespunde total cu accepțiunea clasică.

Aceasta întrucât asistenții judiciari sunt recrutați și ulterior numiți dintre persoanele fizice care au studii juridice superioare.

Noua reglementare, referitoare la asistenții judiciari, pune în discuție și alte aspecte referitoare la: **participarea judecătorilor neprofesioniști la ședințele de judecată și la alegerea sau, după caz, numirea judecătorilor în funcție.**

Din punct de vedere diacronic specificăm faptul că **Curțile cu jurați** erau în România secolului al XIX-lea în număr de patru, fiind organizate pe lângă Curțile de Apel din următoarele localități: București, Iași, Craiova și Focșani.

Prin Legea din 16 iulie 1868 s-a înființat în fiecare județ câte o Curte cu juri, compusă din: președinte (consilier al Curții de Apel) și doi judecători de la tribunalul local. Sesiunile de judecată ale Curții cu juri se țineau de patru ori pe an.

Curțile cu jurați, menținute prin Legea din 1924, erau constituite pentru judecarea crimelor, pentru judecarea delictelor politice și a delictelor de presă.

Curțile cu jurați judecau în sesiuni ordinare, stabilite prin regulament special adoptat pentru funcționarea lor. În caz de necesitate Ministerul Justiției putea să dispună prelungirea sesiunilor ordinare sau putea stabili sesiuni extraordinare, hotărând asupra cauzelor care urmau să fie judecate în aceste sesiuni, precum și durata prelungirii sesiunilor ordinare.

În doctrină s-a considerat că datorită încetinelii cu care judecau și a numeroaselor hotărâri judecătorești receptate negativ de opinia publică, curțile cu jurați au fost desființate în anul 1939, fiind înlocuite cu secții criminale pe lângă Curțile de Apel.

Considerăm că desființarea Curților cu jurați este strâns legată de climatul politic general existent în România, odată cu instaurarea dictaturii regale (28 februarie 1938).

În legislațiile străine (de ex: S.U.A.) judecătorii profesioniști au rol preponderent în privința aplicării aspectelor “de drept”, referitoare la: încadrarea juridică; criteriile de individualizare; aplicarea concretă a sancțiunilor de drept penal.

Judecătorii neprofesioniști (jurații) au rol predominant în privința chestiunilor “de fapt”: existența faptei, existența conținutului constitutiv al infracțiunii (latura obiectivă și latura subiectivă); incidența circumstanțelor reale sau personale, atenuante sau, după caz, agravante; existența unor cauze care împiedică întrunirea, în integralitatea sa, a conținutului constitutiv al infracțiunii sau a unei cauze care înlătură caracterul penal al faptei, ș.a.

Am ales spre exemplificare sistemul judiciar al statului New York (din Statele Unite ale Americii).

Pentru a fi **jurat** nu sunt necesare: o pregătire specială, un talent sau o anumită instruire. Datoria juratului constă în aflarea adevărului rezultat din probele prezentate în cauză, folosind, în acest scop, toată iscusința sa.

Sistemul instanțelor din statul New York păstrează și aduce la zi, în fiecare an, numele cetățenilor statului care figurează pe anumite liste: contribuabili locali și naționali, posesori de permise de conducere, înregistrați ca deținători de vehicule, persoane îndreptățite la ajutoare publice etc.

Viitorii jurați sunt aleși la întâmplare din aceste liste de către împuternicitul juriului din fiecare regiune și de către funcționarii locali.

Pot avea aptitudinea de a fi jurați persoanele care îndeplinesc următoarele condiții:

- sunt cetățeni ai Statelor Unite ale Americii și sunt rezidenți ai regiunii respective;
- au vârsta de cel puțin 18 ani împliniți;
- sunt apți din punct de vedere fizic și psihic pentru a desfășura activitatea de jurați;
- nu au suferit condamnări;
- sunt capabili să înțeleagă și să comunice în limba engleză;

Convocarea juratului indică, de obicei, durata mandatului delimitată prin date exacte.

Jurații care sunt aleși au datoria de a participa la un singur proces, care durează, în medie, între trei până la cinci zile.

Sistemul judiciar a introdus de curând o măsură care ar putea fi adoptată pe întreg teritoriul al S.U.A., care permite juraților raportori să fie scutiți de însărcinarea primită, dacă nu au fost selectați pe tabelul juraților o perioadă determinată de timp.

Pentru fiecare zi în care prestează serviciul de jurat, o persoană fizică poate primi o alocație de 15 dolari S.U.A. Suma exactă este stabilită de legislația statului. Jurații care beneficiază de plată primesc un cec de la Departamentul de Taxe și Finanțe.

Nu se face nici o plată juraților care sunt salariați și care primesc drepturile bănești obișnuite de la serviciul lor pentru nici una dintre zilele stabilite ca durată a mandatului de jurat.

Un jurat raportor este îndreptățit la rambursarea cheltuielilor de transport pentru fiecare zi de serviciu. În unele situații se decontează biletele de autobuz ori metrou, iar în alte situații se plătește suma de 15 dolari S.U.A. pe milă, în raport de kilometrajul parcurs. Nu se decontează taxele de parcare ori cele plătite pentru încărcătură.

De la data de 1 februarie 1997, remunerația zilnică a juraților a crescut de la 15 dolari la 27,50 dolari și de la data de 1 februarie 1998, remunerația a crescut din nou la 40 dolari S.U.A. pe zi.

Legea statului New York interzice patronatului să sancționeze sau să concedieze un angajat pe motiv că a exercitat un mandat de jurat, cu condiția ca angajatul să comunice investirea sa ca jurat.

Patronul poate întrerupe plata salariatului pe timpul (perioada) exercitării mandatului de jurat, numai dacă firma sa nu are mai mult de zece salariați.

Ca regulă generală, jurații merg acasă la sfârșitul zilei și se întorc dimineața zilei următoare.

Este posibil însă ca instanța să fie nevoită să izoleze juriul, peste noapte, în timp ce se deliberează cu privire la procesele penale.

În situații extrem de rare, juriul poate fi izolat pe parcursul întregului proces.

“**Izolarea**” – înseamnă că jurații nu merg acasă, peste noapte ci stau la un hotel unde au acces la relații cu alte persoane, la știri transmise de radio și televiziune, precum și la ziare, în mod limitat.

De cheltuielile pentru cazarea juraților în caz de izolare se ocupă împuternicitul juraților sau funcționarul local pentru orașul New York.

A doua chestiune pe care dorim să o punem în discuție se referă la investirea judecătorilor, ca urmare a numirii sau a alegerii prealabile a acestora.

Legile nr. 303/2004, nr.304/2004 și nr. 317/2004, republicate, au adoptat modalitatea numirii judecătorilor în funcție. Despre aceste aspecte am discutat, pe larg, în partea introductivă a capitoului.

Problema pusă în discuție se referă la comparația celor două modalități de numire în funcție.

Înainte de a “tranșa” această chestiune ne vom opri asupra ultimei reglementări a organizării judecătorești, din perioada socialistă.

Art. 42 din Legea nr. 58/26.12.1968 privind organizarea instanțelor judecătorești în Republica Socialistă România, prevedea următoarele: “Președinții tribunalelor județene și cel al Tribunalului municipiului București, judecătorii acestor tribunale, precum și judecătorii de la judecătorii, sunt **aleși și revocați** de consiliile populare județene sau, după caz, de Consiliul Popular al municipiului București, la propunerea Ministrului Justiției.

Pentru ocuparea posturilor devenite vacante la tribunalele județene, Tribunalul municipiului București și judecătorii se vor face **alegeri parțiale**, în prima sesiune a consiliului popular județean sau a Consiliului Popular al municipiului București, ce urmează a se ține după declararea vacanței”.

Astfel, s-a stabilit o anumită dependență de organele puterii și ale administrației, prin reglementarea alegerii și revocării judecătorilor de către consiliile populare județene sau, după caz, de Consiliul Popular al Municipiului București, la propunerea Ministerului Justiției.

În realitate, această dependență a avut un caracter formal, judecătorii, o dată numiți, dobândind o cvasiimovibilitate.

Aceasta întrucât, potrivit art. 61, alin. 3 din Legea nr. 58/26.12.1968, judecătorii nu puteau fi revocați din funcție, decât pentru abateri grave, la propunerea ministrului justiției.

În sistemul Legii nr. 5/1952, judecătorii erau **numiți** de către ministrul justiției, cu excepția judecătorilor de la Tribunalul Suprem, și a procurorului general care erau aleși de către Marea Adunare Națională.

În sistemul Legii pentru organizarea judecătorească din 9 iulie 1865 (art. 2) – “funcționarii judecătorești se **numesc** sau se **întăresc** de Domn.”

Anterior, prin Legea din 24 IANUARIE 1861, privind înființarea Curții de Casație și justiție, se prevedea în dispozițiile art. 16 că membrii Curții și procurorii se numesc de Domn.

Toate legile ulterioare păstrează sistemul de investire în funcție care a fost prezentat.

Numirea de către șeful statului a judecătorilor se făcea la propunerea ministrului justiției. După înființarea Consiliului Superior al Magistraturii (prin Legea pentru modificarea unor dispozițiuni din legile relative la organizarea judecătorească, din data de 24 MARTIE 1909), confirmarea judecătorilor pentru a deveni inamovibili precum și înaintarea lor în grad nu se putea realiza decât cu avizul conform al acestui Consiliu.

Pe plan european și mondial, cel mai răspândit sistem de investire a judecătorilor a fost și rămâne cel al numirii lor de către reprezentanții puterii executive (șefii de state). S-a considerat că întrucât justiția este exercitată în numele națiunii, cel care-i numește pe judecători, tot în numele națiunii, este șeful statului.

Sistemul numirii judecătorilor este criticabil, deoarece cel puțin în aparență înfrânge principiul separației puterilor în stat.

Legislațiile care practică sistemul numirii judecătorilor prevăd o serie de garanții de natură a exclude arbitrariul puterii executive cum ar fi: stabilirea unei autorități din rândul magistraturii – Curtea Supremă de Justiție sau un Consiliul Superior al Magistraturii – care să recomande puterii executive candidații la numirea în funcția de judecător.

Pe plan internațional, în diverse state este consacrat sistemul electiv de investire în funcție a judecătorilor. Acest sistem este practicat într-un număr relativ restrâns de țări (de ex: Elveția, S.U.A.).

Sistemul electiv constă în alegerea judecătorilor de către cetățeni pentru un mandat determinat în timp.

Acest sistem prezintă avantajul asigurării totalei independențe a judecătorilor în raport cu puterea executivă.

Sistemul electiv prezintă și dezavantaje în sensul că, nu întotdeauna sunt aleși judecători cei mai competenți profesioniști, iar pe de altă parte, judecătorii deși sunt independenți de puterea executivă, devin extrem de dependenți de electorat sau de liderii de opinie din rândul electoratului, pentru a asigura câștigarea unor noi candidaturi la funcția de judecător.

Aceasta reprezintă o analiză succintă și sintetică a celor două sisteme de investire în funcție a judecătorilor, cu menționarea pentru fiecare sistem în parte a avantajelor și respectiv dezavantajelor generate.